НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх.№ 52-654-04-20
Дата 29 / 05 2026 г.
17:59

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПЕТДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ЧРЕЗ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
52-РОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВРЕМЕННАТА
КОМИСИЯ ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 79, ал.1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, правим следните изменения и допълнения в Общия законопроект за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, сигнатура № 52-653-123-8:

1. Създава се § 1а:
§ 1а. В чл. 63 след думите “се взема” се добавят думите “по изключение”.

Мотиви:
Според европейските стандарти, задържането под стража в рамките на досъдебното производство следа да е само по изключение. Съгласно доклад на Европейската комисия на тема “Правата на обвиняемите, задържани под стража в досъдебната фаза” (https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/83b9e28f-6954-11ed-b14f-01aa75ed71a1/?utm_source=chatgpt.com) се посочва ясно, че “Задържане под стража в досъдебната фаза предвидено да бъде мярка по изключение, ограничена по време и трябва да бъде вземана само ако няма възможни алтернативи [..].”. Докладът на практика обобщава няколко решения на ЕСПЧ, в които е защитена същата теза. Тази изключителност на задържането под стража липсва в българския НПК, съответно в мнозинството от случаите съдът разрешава поисканото задържане под стража от прокуратурата и по този начин се нарушава европейския стандарт.
Добавянето на една дума едва ли бързо ще се промени практиката, но коректно ще отразява европейския стандарт и ще даде възможност за дългосрочното придържане към него.

2. Създава се § 1б:

§ 1б. В чл. 64 се създават ал. 11-12:
"(11) Съдиите, произнасящи се по мярката за неотклонение задържане под стража, се определят на принципа на случайния подбор при спазване изискванията на чл. 360б от Закона за съдебната власт, измежду всички съдии в съответното отделение или колегия, която разглежда наказателни дела, като се отчита тяхната заетост в съответния ден. Когато заседанието е насрочено в почивен ден, случайният избор е между поне двама съдии, определени за дежурни, освен ако по обективни причини това е невъзможно. Заседанието на въззивния съд се насрочва в работно време.
(12) Обвиняемият и неговият защитник имат право да присъстват при определянето на съставите, които разглеждат мерките за неотклонение задържане под стража, на принципа на случайния подбор."

3. Създава се § 2а:
§ 2а. В чл. 65 се създава 12:
"(12) При определяне на съдебния състав за разглеждане на делото се прилагат съответно чл. 64, ал. 11 и 12."

Мотиви: Въвежда се случайно разпределение при разглеждане на мерките за неотклонение задържане под стража, тъй като настоящият режим позволява злоупотреби - в случай, че административният ръководител има определени зависимости, които водят до възможността да получава нареждания, той може да определи точно определен дежурен съдия, който да гледа точно определена мярка, координирано с прокурора. Прилагането на случайното разпределение е напълно възможно в работно време, като по отношение на почивните дни, следва да се запази практиката за определяне на дежурен, но да има няколко такива, измежду които да бъде извършен случайния избор. Аналогично, по отношение на въззивния съд, при който има повече възможност за планиране, се предлага изборът на състав да е изрично от всички съдии в съответното наказателно отделение, за да се избегнат ситуации, в които има един дежурен състав и той е единственият, който може да бъде определен на случаен принцип.
Въвежда се правото на обвиняемия и неговия защитник да присъстват на случайното разпределение, по аналогия са предложената по-долу разпоредба за съдебната фаза, с цел да се ограничи риска от злоупотреби със случайното разпределение, каквито сведения е имало достатъчно през годините назад.
Особено напоследък, прокуратурата намира нови форми на процесуален произвол, като отказва да изпрати делото в съда за раглеждане при искания за преразглеждане на мярка за неотклонение (с оправдание, че разследващият орган не го предоставя). Именно за да се избегнат тези злоупотреби, се предлага искането за преразглеждане на мярката за неотклонение да се подава директно към съда, който да изисква делото от прокуратурата, а делото да бъде насрочено в 7-дневен срок от искането (а не както до момента - в 3-дневн

срок от получаването на делото от прокурора). По-дългият срок е с цел да може съдът да изисква, да получи и да се запознае с делото преди да го разгледа.

4. Създава се § 3а:

§ 3а. В чл. 137 се правят следните допълнения:

1. В заглавието накрая се добавят думите "и видеозаснемане на действия по разследването".

2. В ал. 1, накрая се добавят думите "или чрез видеозаснемането им от органа, извършват съответните действия по разследването".

3. Създават се ал. 6-7:

"(6) Органът, извършващ съответното действие по разследването, има право да реши дали да използва поемни лица или видеозаснемане.

(7) Видеозаснемането се извършва по начин, който гарантира цялостност, автентичност и непроменяемост на съдържанието на записа. Видеозаписът представлява веществено доказателствено средство, удостоверяващо отразените в него обстоятелства относно извършените действия по разследването. Записът или копие от него е неразделна част от изготвения протокол."

Мотиви: Въвежда се видеозаснемането като алтернатива на поемните лица. Това е практика, въведена в множество европейски държави и значително ще улесни разследващите органи, като се предвиждат гаранции срещу промени в заснетото съдържание (един възможен начин би бил квалифициран електронен времеви печат по смисъла на Регламент (ЕС) 910/2014). С оглед на осигуряването на плавен преход към новия режим, използването на видеозаснемане вместо поемни лица ще се извършва по преценка на разследващия орган.

Наличието на поемни лица понякога води до невъзможност за доказване поради липса на консистентност в тяхната надеждност, особено в съдебната фаза и рисковете за външни влияния спрямо тях.

5. В **§ 14** настоящият текст става т. 1 и се създават т. 2-6:

"2. В ал. 4 след думите „неговите наследници" съюзът „или" се заличава, а след думите „ощетеното юридическо лице" се добавя „или на лицето, направило съобщението за извършено престъпление".

3. В ал. 7 след думите „неговите наследници" съюзът „или" се заличава, а след думите „ощетеното юридическо лице" се добавя „или от лицето, направило съобщението за извършено престъпление" и се поставя запетая.

4. В ал. 8 след думите "се произнася" се добавят думите "в едномесечен срок постъпване на жалбата или протеста".

5. В ал. 11 т. 1 и 7 се отменят.

6. Създават се ал. 15-19:
"(15) Препис от постановлението за отмяна на постановление за прекратяване на досъдебно производство се изпраща на лицата по ал. 4.
(16) В случаите, когато постановлението за отмяна на постановление за прекратяване на досъдебно производство, по което няма привлечен обвиняем, е издадено от главния прокурор, ал. 15 не се прилага. В тези случаи прокурорът изпраща препис от постановлението за прекратяване в тридневен срок от постановяването му на Върховния касационен съд за произнасяне по обосноваността и законосъобразността му. Върховният касационен съд разглежда делото по реда на ал. 5-8.
(17) Извън случаите по ал. 16, обвиняемият има право да обжалва постановлението за отмяна на постановлението за прекратяване на досъдебното производство пред съответния първоинстанционен съд по реда на ал. 5-8 в 14-дневен срок от получаването на преписа.
(18) В случай, че съдът не потвърди постановлението за отмяна на постановлението за прекратяване на досъдебното производство, не може да бъде издадено повторно постановление за отмяна."

Мотиви:
Промените в чл. 243 подобряват уредбата при прекратяване на досъдебното производство.

Прецизират се въведените промени за отмяна на постановления за прекратяване на наказателни производства от главния прокурор като отпадат две от основанията, които подлежат на изключително разширително тълкуване и оставят вратата отворена за злоупотреби.

В допълнение на горното се въвежда съдебен контрол на служебната отмяна на постановления за прекратяване на досъдебно производство от главния прокурор. Разпоредбите на чл. 243, ал. 10-11, макар подобрявани през годините, все още носят риск от "държане на трупчета" на прекратени досъдебни производства и използването на тази разпоредба за оказване на натиск спрямо обвиняемите и предполагаемите обвиняеми.

Съдебният контрол в този случай е автоматичен, но автоматизмът се прилага единствено по отношение на досъдебни производства, по които няма привлечен обвиняем, с цел да не се създадат прекомерни организационни затруднения. Въвежда се и съдебен контрол на отмяната по искане на обвиняемия, ако има привлечен такъв. В случай на определение, което не потвърждава отмяната, досъдебното производство не може да бъде възобновявано повторно.

По данни на прокуратурата, броя на досъдебните производства, които са възобновени по този ред не е голям и това не би довело до допълнително натоварване на съда. Отменените по искане на главния прокурор са съответно: 2020 - 11, 2021 - 21, 2022 - 6, 2023 - 41, 2024 -

19 и 2025 - 17. При този незначителен брой случаи, допълнителното натоварване на съда ще бъде незначително при въвеждане на съдебен контрол.

Съгласно становище на прокуратурата по сходно предложение в 51-вото НС, съдебният контрол следва да завършва във ВКС, поради факта, че са контролира акт на главния прокурор.

6. В **§ 15** след думите "и на ощетеното юридическо лице" се заменят със запетая и думите "на ощетеното юридическо лице и на лицето, направило съобщението за извършено престъпление".

Мотиви: Разширяване на правата на лицето, направило съобщението за извършено престъпление

7. Създава се **§ 18а**:
"§ 18а. В чл. 369, ал. 2, изречение първо накрая се добавя „и дава задължителни указания относно прилагането на закона".

Мотиви: С предложението по чл. 369 се дава възможност на съда да даде задължителни указания на прокурора при ускоряването на досъдебната фаза. При липсата на такава разпоредба, определението на съда има до голяма степен пожелателен характер за прокурора.

8. Създава се **§ 21а**:
"§ 21а. В чл. 411б, ал. 1 след думите "по чл. 209" се добавят запетая и думите "както и на министъра на правосъдието и омбудсмана".

Мотиви:
Предлага се разширяване на кръга от лицата, на които се изпраща препис от постановлението за отказ от образуване на досъдебно производство срещу главния прокурор с два органа на власт, които имат относителна компетентност по отношение на законността и на главния прокурор - това са министъра на правосъдието и омбудсмана. Целта на такова изменение е да увеличи вероятността неправилни откази да бъдат обжалвани от органи с достатъчна правна компетентност да мотивират евентуална жалба.
По отношение на избора на кръга от органи на власт: Министърът на правосъдието е оправомощен в сферата на правосъдието на конституционно ниво. Омбудсманът "се застъпва за правата и свободите на гражданите", а гаранциите за обективно, безпристрастно и всестранно разследване на престъпления, извършени от главния прокурор безспорно има пряко отношение към правата и свободите на гражданите, като неслучайно целият механизъм за разследване на главния прокурор беше въведен в

резултат именно на решение на ЕСПЧ по отношение на такова предполагаемо (но неразследвано) престъпление.

9. В **§ 38** се създава т. 4:

4. В чл. 173а се създават ал. 9-10:

(9) Прокурорът за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор, е публичноправен субект за целите на Закона за достъп до обществена информация.

(10) При използване на информационните системи на прокуратурата се осигуряват организационни, технически и криптографски гаранции за ограничаване на достъпа до информация по отношение на разследване на престъпления, извършени от главния прокурор."

Мотиви: Предлага се допълване на уредбата на специалния прокурор за разследване на престъпления, извършени от главния прокурор (и неговите заместници) по две направления: 1) достъп до обществена информация и 2) гаранции за неразгласяване на информация.

На база на медийни публикации става ясно, че искания за достъп до обществена информация до ad-hoc прокурора се насочват към главния прокурор или оправомощен от него заместник. Това е явен проблем и конфликт на интереси, който се коригира с направеното предложение, а именно - ad-hoc прокурорът да е публичноправен субект сам по себе си, с произтичащите от това задължения по Закона за достъп до обществена информация.

С предложението по ал. 10 се въвеждат гаранции, че при използване на информационни системи на прокуратурата - ЕИСПП и Унифицирана информационна система (УИС), ще бъдат налице технически, организационни и криптографски гаранции, че информация за разследването няма да достига до главния прокурор. Изрично се споменават криптографските гаранции, тъй като това е единственият сигурен начин за прилагане на такива ограничения. Това би означавало, че документите в информационните системи могат да бъдат криптирани с ключ на ad-hoc прокурора, с който само той разполага (това може да бъде и публичният ключ от квалифицирания му електронен подпис, или ключ за симетрично криптиране, криптиран с публичния ключа от електронния подпис).

Особено внимание трябва да бъде обърнато на гаранцията за неразгласяване на метаданните - не просто за съдържанието на документа, а и за наличието на такъв документ, неговото заглавие, дата, разследващ орган, към който е насочен и др.

10. Създават се 39а-39в:

§ 39а. В Закона за кредитните институции (обн., ДВ, бр. 59 от 2006 г.; изм., бр. 105 от 2006 г., бр. 52, 59 и 109 от 2007 г., бр. 69 от 2008 г., бр. 23, 24, 44, 93 и 95 от 2009 г., бр. 94 и 101 от 2010 г., бр. 77 и 105 от 2011 г., бр. 38 и 44 от 2012 г., бр. 52, 70 и 109 от 2013 г., бр. 22, 27, 35 и 53 от 2014 г., бр. 14, 22, 50, 62 и 94 от 2015 г., бр. 33, 59, 62, 81, 95 и 98 от 2016 г., бр. 63, 97 и 103 от 2017 г., бр. 7, 15, 16, 20, 22, 51, 77, 98 и 106 от 2018 г., бр. 37, 42, 83, 94 и 96 от 2019 г., бр. 11, 13, 14, 18 и 64 от 2020 г., бр. 12 и 21 от 2021 г., бр. 25 и 51 от 2022 г., бр. 65, 66, 84 и 85 от 2023 г., бр. 13, 70, 79 от 2024 г. и бр. 49, 50 и 54 от 2025 г.) в чл. 62 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 6 в основния текст преди думата "искане" се добавя думата "мотивирано";

2. В ал. 10 след думите "от банките" се добавят думите "след разрешение на съда" и накрая се добавят думите "и БНБ" и ново изречение: "Съдът разглежда мотивираното искане за разрешение в тридневен срок от получаване му."

§ 39б. В Закона за пазарите на финансови инструменти (обн., ДВ, бр. 15 от 2018 г.; попр., бр. 16 от 2018 г.; изм., бр. 24 и 98 от 2018 г., бр. 17, 83, 94 и 102 от 2019 г., бр. 26, 28 и 64 от 2020 г., бр. 12 и 21 от 2021 г., бр. 16, 25 и 51 от 2022 г., бр. 8, 65, 66 и 85 от 2023 г., бр. 70 и 79 от 2024 г. и бр. 49 от 2025 г., бр.54 от 2025г.) в чл. 91 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 2 в основния текст преди думата "искане" се добавя думата "мотивирано";

2. В ал. 5 след думите "от инвестиционните посредници" се добавят думите "след разрешение на съда" и накрая се добавя ново изречение: "Съдът разглежда мотивираното искане за разрешение в тридневен срок от получаване му."

§ 39в. В Закона за публичното предлагане на ценни книжа (обн., ДВ, бр. 114 от 1999 г.; изм., бр. 63 и 92 от 2000 г., бр. 28, 61, 93 и 101 от 2002 г., бр. 8, 31, 67 и 71 от 2003 г., бр. 37 от 2004 г., бр. 19, 31, 39, 103 и 105 от 2005 г., бр. 30, 33, 34, 59, 63, 80, 84, 86 и 105 от 2006 г., бр. 25, 52, 53 и 109 от 2007 г., бр. 67 и 69 от 2008 г., бр. 23, 24, 42 и 93 от 2009 г., бр. 43 и 101 от 2010 г., бр. 57 и 77 от 2011 г., бр. 21 от 2012 г., бр. 34, 61, 62, 95 и 102 от 2015 г., бр. 33, 42, 62 и 76 от 2016 г., бр. 62, 91 и 95 от 2017 г., бр. 7, 15, 20, 24 и 77 от 2018 г., бр. 17, 83, 94 и 102 от 2019 г., бр. 26, 28 и 64 от 2020 г., бр. 12 и 21 от 2021 г., бр. 16, 25 и 51 от 2022 г., бр. 8, 65 и 84 от 2023 г. и бр. 70 и 72 от 2024 г., бр.54 от 2025г.) в чл. 71 се правят следните изменения и допълнения:

1. Алинеи 6 и 10 се отменят;

2. В ал. 9 се правят следните изменения и допълнения:

а) преди думата "искане" се добавя думата "мотивирано";

б) думите "Национална служба "Сигурност"" се заменят с думите "Държавна агенция "Национална сигурност"";

в) след думите "инвестиционните посредници" се добавят думите "след разрешение на съда".

Мотиви:

Разкриването на банковата тайна е особено чувствителна тема, а настоящите разпоредби на ЗКИ не дават достатъчни гаранции срещу злоупотреби.

Въвежда се изрично задължение за мотивиране на исканията до съда. Такова задължение би следвало да съществува имплицитно, но трайни констатации по множество процедури (извън конкретната по ЗКИ) са за липсата на мотиви или за използването на бланкетни такива.

В действащия закон се предвижда специално правомощие на главния прокурор да разкрива банкова тайна без съдебен контрол. Това представлява сериозен риск за правата на гражданите, още повече след изменението на ЗКИ от 2020 г, направено без конкретни мотиви, когато отпада регистърът на исканията в БНБ. По този начин, към момента главният прокурор може да разкрива банкова тайна без това да оставя следа в друга институция. За да се ограничат рисковете от злоупотреби се предлага и по исканията на главния прокурор да има съдебен контрол, като съдът да е обвързан с тридневен срок за произнасяне. Това правомощия е в допълнение на общия ред за разкриване на банкова тайна по искане на прокурор по чл. 62, ал. 6.

Предлага се и връщането на регистъра в БНБ, воден близо 15 години от приемането на закона до 2020 г, поради което връщането на такова задължение не се очаква да представлява особена допълнителна тежест за БНБ.

Текстове за достъпа на прокурорите и на главния прокурор, аналогични на тези в Закона за кредитните институции, коментирани по-горе, са налични в Закона за пазарите на финансови инструменти и Закона за публичното предлагане на ценни книжа.

В Закона за пазарите на финансови инструменти се предлагат аналогични гаранции за търговската тайна - задължително мотивиране на исканията и съдебен контрол (при ускорено производство) на исканията на главния прокурор.

В Закона за публичното предлагане на ценни книжа има неконсистентност - текстовете за достъпа препращат към отменената ал. 2. Със законопроекта се предлага отмяната и на всички разпоредби, които препращат към отменената алинея, а действащата ал. 9 се прецизира със задължително мотивиране на актовете и съдебен контрол, както и с промяна в наименованието на отдавна трансформирана институция - НСС в ДАНС.

Вносители:

BOZHIDAR PLAMENOV BOZHANOV
Digitally signed by BOZHIDAR PLAMENOV BOZHANOV
Date: 2026.05.29 16:01:24 +03'00'

Nadejda Gueorguieva Iordanova
Digitally signed by Nadejda Gueorguieva Iordanova
Date: 2026.05.29 15:54:50 +02'00'